

Sodba v zadevi Suda proti Češki z dne 28. 10. 2010 – 1643/06

Pritožnik v tej zadevi je bil manjšinski delničar v delniški družbi C. Novembra 2003 je skupščina družbe sprejela večinski sklep, da družba C. preneha brez likvidacije, premoženje družbe pa prevzame njen glavni družbenik, družba E. Pritožnik je glasoval proti temu sklepu. Odkupna vrednost delnic, ki so jih imeli v lasti manjšinski delničarji, je bila določena v pogodbi o prenosu premoženja med družbama E. in C. V pogodbi je bila tudi arbitražna klavzula, po kateri se ponovna presoja odkupne vrednosti lahko zahteva le pred arbitražo, ne pa v rednih sodnih postopkih. Arbitri so bili vpisani na seznam družbe z omejeno odgovornostjo, arbitraža pa bi bila prav tako opravljena v skladu s pravili te družbe. Sodni postopki, ki jih je začel pritožnik, da bi izpodbil že določeno odkupno vrednost, so bili neuspešni. ESČP je poudarilo, da v tej zadevi ni šlo ne za prostovoljno arbitražo ne obvezno arbitražo, ki bi jo določal zakon, temveč dogovor, da se spor predloži arbitraži, ki so ga sklenile tretje osebe. To sta bila družba, v kateri je bil pritožnik manjšinski delničar, in glavni delničar te družbe. ESČP je presojalo, ali je bilo dejstvo, da bi pritožnik moral spor predložiti arbitraži na podlagi pogodbene klavzule, ki je ni sam sprejel, v skladu z zahtevami iz prvega odstavka 6. člena EKČP. Nacionalna sodišča so zavzela stališče, da je bila arbitražna klavzula veljavno sklenjena, o zadevi pa niso meritorno odločala.

ESČP je odločilo, da v konkretni zadevi arbitražni postopek ne bi zadostil dvema od temeljnih zahtev prvega odstavka 6. člena EKČP, in sicer, da o zadevi odloča sodišče, ki je ustanovljeno z zakonom, in da odloča javno. Pritožnik se javnosti sojenja ni odpovedal. Čeprav je primerno, da imajo manjšinski delničarji včasih obveznost prodati svoje delnice večinskim delničarjem, ESČP meni, da morajo imeti na voljo zadostna sredstva obrambe, da se prepreči arbitraren in nepravičen odvzem lastnine posamezniku za obogatitev drugega. Zahteva, da pritožnik svoj premoženjski zahtevek naslovi na arbitražo, ki ne izpolnjuje temeljnih jamstev iz prvega odstavka 6. člena EKČP, ne da bi se pritožnik tem jamstvom odpovedal, je pomenila kršitev pritožnikove pravice do sodišča.

Iz obrazložitve:

"48. Sodišče ponavlja, da pravica do dostopa do sodišča, to je jamstvo, ki izhaja iz prvega odstavka 6. člena Konvencije, v civilnih zadevah ne vsebuje obveznosti, da se spor predloži sodišču klasičnega tipa, ki je vključeno v redne pravosodne strukture države; tako lahko organ, ki je pristojen za odločitev v omejenem številu določenih sporov, šteje za sodišče, če nudi primerna jamstva (*Lithgow in drugi proti Združenemu kraljestvu*, 8. julij 1986, 201. odstavek, Serija A, št. 102). Člen 6 torej ne nasprotuje ustanovitvi arbitražnih sodišč, da se razrešijo določeni premoženjski spori, v katerih so si nasproti posamezniki (*R. proti Švici*, št. 10881/84, odločitev Komisije z dne 4. marca 1987, Decisions and Reports (DR) št. 51; *Osmo Suovaniemi in drugi proti Finski* (odl.), št. 31737/96, 23. februar 1999; *Transado – Transportes Fluviais do Sado, S.A., proti Portugalski* (odl.), št. 35943/02, 16. december 2003). Pravica do sodišča ima v demokratični družbi prevelik pomen, da bi jo posameznik lahko izgubil zgolj zato, ker je sklenil izvensodno poravnavo. Na področju, ki

zadeva javni red držav članic Sveta Evrope, je treba ukrep ali odločitev, ki naj bi kršila 6. člen, presojati še posebej pozorno. Eden od pogojev, ki morajo biti v takih primerih izpolnjeni, je vsekakor odsotnost prisile; to zahteva mednarodni instrument, ki temelji na idejah svobode in pravne države (*Deweer proti Belgiji*, 27. februar 1980, 49. odstavek, Serija A, št. 35).

49. Na podlagi navedenega je treba torej razlikovati med prostovoljno in prisilno arbitražo. Z vidika 6. člena se načeloma ne pojavi nobena težava, če gre za prostovoljno arbitražo, h kateri je bilo svobodno dano soglasje. Nasprotno pa, če gre za prisilno arbitražo, ko je torej arbitražo določil zakon, stranke nimajo nobene možnosti, da bi svoj spor izključile iz odločbe arbitražnega tribunala. Ta tribunal mora torej zagotoviti varovalke, ki jih predvideva prvi odstavek 6. člena Konvencije (*Bramelid in Malmström proti Švedski*, št. 8588/79 in 8589/79, odločba Komisije z dne 12. oktobra 1989, DR št. 29)."